

ZHODNOTENIE VÝVOJA EKONOMICKEJ SLOBODY KRAJÍN EÚ27 A VEĽKEJ BRITÁNIE V NADVÄZNOSTI NA SÚČASNÝ PRIEBEH POST-BREXITOVÝCH ROKOVANÍ

SIMONA KRIVOSUDSKÁ¹

Development evaluation of the economic freedom of EU27 countries and the United Kingdom following the current post-Brexit negotiations

***Abstract:** The unexpected situation in 2020 due to a pandemic paralyzed the whole world. The economic freedom plays a key role in the development of countries. The aim of the paper is to determine the position of the EU 27 countries and the United Kingdom on the basis of selected indicators and evaluate the development of economic freedom of the EU 27 countries and the United Kingdom, in connection with the current post-Brexit negotiations. To achieve the aim, research methods such as analysis, comparison, induction, deduction and mathematical-statistical methods were used. We compared the achieved values of the EFI for the United Kingdom, the EU 27, Europe and world. The United Kingdom and the EU 27 countries belong to the group of mostly free economies. As a consequence of the pandemic is expected a deep recession of the world economy. The United Kingdom recorded the largest decline in its entire history in April, by 20.4 %.*

***Key words:** European Union, Global Competitiveness Index 4.0, Index of Economic Freedom, Index of Doing business, United Kingdom.*

JEL Classification: F40, F60

---

¹Ing. Simona Krivosudská, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská republika,
e-mail: simona.krivosudska@euba.sk

1 Úvod

Medzinárodný obchod, ktorý podporuje medzinárodné postavenie krajín a zabezpečuje efektívnejšiu realizáciu ekonomického rastu, sa stáva kontinuálnou súčasťou dlhodobej hospodárskej politiky (Baláž et al., 2019). V podmienkach neustáleho zvyšovania konkurencieschopnosti a vzájomnej interdependencie sú ekonomiky čoraz viac ovplyvňované globálnym podnikateľským prostredím a mierou dosahovanej slobody v rôznych sférach hospodárstva. Kľúčové sa stávajú práve hospodárske opatrenia, ktoré vedú k budovaniu slobodnej spoločnosti. Už v roku 1776 poukázal Smith vo svojom diele *Pojednanie o podstate a pôvode bohatstva národov* na myšlienku, že slobodné trhy, ochrana súkromných vlastníckych práv a minimálne intervencie vlády do ekonomiky vedú k prosperite (Smith, 1776). Liberálni ekonómovia dodnes razia názor, že hospodárska sloboda a zdravé právne, finančné a politické inštitúcie podporujú hospodársky rast, čo pomáha dosiahnuť prosperitu a lepšiu úroveň konkurencieschopnosti.

Otrasy vo svetovej ekonomike, spomalenie ekonomického rastu či šíriaci sa populizmus sa prejavujú čoraz častejšie v skeptickom postoji krajín vzhľadom na výhody voľného obchodu a podporujú myšlienku zavádzania protekcionistických obchodných politík. Aj Európska únia pocítila značné narušenie doterajšieho úsilia o liberalizáciu a integráciu, keď sa britský národ rozhodol v roku 2016 hlasovať o odchode Veľkej Británie z Európskej únie, ku ktorému prišlo v januári 2020. Veľká Británia sa rozhodla po 43 rokoch opustiť integračné zoskupenie a ísť vlastnou cestou opätovného získania suverenity a kontroly nad ekonomikou. Európska únia síce prišla o trh s viac ako 65 mil. obyvateľov, ale stále predstavuje najväčší jednotný trh vo svetovom hospodárstve. V súčasnosti čelí so svojimi 27 členmi historickému zlomu, ktorý môže ovplyvniť budúce rozhodovanie členských krajín o zotrvaní v integračnom bloku. Do decembra 2020 plynie Británii prechodné obdobie, počas ktorého, ak nechce obchodovať s Európskou úniou podľa pravidiel WTO, musí vyrokovať dohodu o fungovaní budúcich obchodných vzťahov.

2 Prehľad literatúry

V posledných desaťročiach sa ekonomická sloboda dostáva čoraz viac do popredia. Literatúra ponúka množstvo analýz, v ktorých autori našli koreláciu

medzi ekonomickou slobodou a krízou (Bjørnskov, 2016), príjmom (Hall, Lacombe & Shaughnessy, 2018), rastom a ďalšími faktormi. Autori Lawson, Murphy & Powell (2020) sa zamerali na skúmanie viacerých determinantov ekonomickej slobody ako zahraničná pomoc a medzivládne organizácie, krízy, demokracia, politické práva, ľudské práva a občianske slobody, nerovnosť, migrácia, príjem a rast a ďalšie.

Existuje viacero empirických analýz zameraných len na skúmanie prepojenosti ekonomickej slobody a rastu. Autori ako Barro (1991), Vanssay & Spindler (1994), De Haan & Sturm (2000) alebo Gezer (2020) sa vo svojich štúdiách venovali vzájomnému vzťahu ekonomickej slobody a ekonomického rastu. Gwartney & Lawson (2003) považujú za kľúčové zložky ekonomickej slobody slobodnú voľbu, dobrovoľnú obchodnú výmenu, slobodu súťaženia a ochranu osôb a majetku. Medzi autorov, ktorí sa priamo zaoberali vzťahom ekonomickej slobody a rastom v krajinách Európskej únie, patria Kacprzyk (2015) alebo Hall, Lawson & Wogslund (2011). Brkić, Gradojević & Ignjatijević (2020) zistili, že členstvo v EÚ nemá žiadny vplyv, resp. neobmedzuje rast ekonomickej slobody, pričom kríza v roku 2008 mala negatívny vplyv na rast európskych ekonomík.

Meniace sa ekonomické, sociálne, politické a ďalšie faktory spôsobujú rozdiely v globálnej konkurencieschopnosti ekonomík, takže nútia ekonomiky komplexnejšie analyzovať ich konkurenčnú úroveň. Bujancá & Ulman (2015) vo svojej štúdiu zistili, že krajiny s inštitúciami a politikami, ktoré sú v súlade s ekonomickou slobodou, zaznamenali rýchlejší hospodársky rast, vyššiu mieru investícií, vyššiu úroveň príjmov a rýchlejšie znižovanie miery chudoby. Kittová & Steinhauer (2017) prostredníctvom empirickej analýzy skúmali súvislosť medzi kvalitou inštitucionálneho prostredia vyjadrenou indexom ekonomickej slobody a makroekonomickým prostredím firiem. Preukázali, že správne nastavenie inštitúcií a organizácií má zásadný vplyv na inštitucionálne prostredie, v ktorom pôsobia firmy. Vzťahy medzi ekonomickou slobodou, znalostnou ekonomikou a globálnou konkurencieschopnosťou na príklade komparatívnej analýzy Rumunska a krajín Európskej únie skúmali Herciu & Ogrea (2011). Použitím globálnych multikriteriálnych indikátorov Kiseľáková et al. (2019) zhodnotili konkurenčné postavenie ekonomík EÚ28.

Mnohí autori využili vo svojich prácach multikriteriálne indikátory a hľadali medzi nimi koreláciu. Často skúmané sú aj vzťahy medzi ekonomickou slobodou a rôznymi determinantmi ako ekonomický rast, kríza, príjem.

Naša práca nadväzuje na doterajšie zistenia autorov, pričom je rozšírená o porovnanie viacerých multikriteriálnych indikátorov ako Index ekonomickej slobody (EFI), Index Doing business a Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI 4.0) a priamo zameraná na problematiku krajín Európskej únie. V príspevku sa sústreďujeme primárne na skúmanie ekonomickej slobody krajín Európskej únie, pretože v súčasnosti, keď sa krajiny opätovne uchýľujú k protekcionistickým opatreniam, nemôže mať potreba ochrany slobodného obchodu a trhov väčší význam. Podľa Heritage Foundation, ktorá zostavuje EFI, je ekonomická sloboda základným právom každého človeka na kontrolu vlastnej práce a majetku. Jednotlivci môžu v ekonomicke slobodnej spoločnosti pracovať, vyrábať, konzumovať a investovať ľubovoľným spôsobom. Vlády umožňujú, aby sa práca, kapitál a tovar voľne pohybovali a vyhli obmedzovaniu slobody nad rámec nevyhnutný na ochranu a udržanie slobody (The Heritage Foundation, 2020a).

3 Metodológia

Mnohé medzinárodné organizácie, medzinárodné výskumné ústavy alebo nadácie zostavujú každý rok multikriteriálne hodnotenia ukazovateľov, ktoré vedú k zostaveniu svetových rebríčkov. Ide o porovnanie celkového postavenia krajín na základe sledovaných ukazovateľov, ale aj postavenia vo vybraných oblastiach. Vzhľadom na aktuálnu situáciu a tým, že sa jednotlivé členské krajiny EÚ27 a Veľká Británia nachádzajú na rôznej ekonomickej úrovni a rôznom stupni vývoja, je cieľom príspevku porovnať postavenie krajín EÚ27 a Veľkej Británie na základe vybraných indikátorov a zhodnotiť vývoj ekonomickej slobody krajín EÚ27 a Veľkej Británie v nadväznosti na súčasný priebeh post-brexítových rokovanií. Na dosiahnutie cieľa boli využité viaceré metódy skúmania ako analýza, komparácia, indukcia, dedukcia a matematicko-štatistické metódy. Metódou komparácie sme porovnali vybrané multikriteriálne indikátory EFI, GCI 4.0 a Indexu Doing business. Výskum bol primárne zameraný na EFI, ktorý každoročne vypracováva Heritage Foundation a ponúka hĺbkovú analýzu politického a hospodárskeho vývoja 186 ekonomík sveta. Ekonomická sloboda je meraná na základe 12 kvantitatívnych a kvalitatívnych faktorov zoskupených do 4 skupín. Krajiny sú v jednotlivých kategóriách hodnotené na škále od 0 po 100, pričom 0 predstavuje neslobodnú ekonomiku a 100 slobodnú ekonomiku. Údaje za jednotlivé kategórie sú spriemerované a vytvárajú finálnu úroveň ekonomickej slobody danej krajiny.

Už od roku 1995 poskytuje EFI odpoveď na otázku, čo spôsobuje ekonomický rast a prosperitu na základe faktorov súvisiacich s právnym poriadkom, vládnymi zásahmi, regulačnou efektívnosťou a otvorenosťou trhov. Na nasledujúcom obrázku 1 sú zobrazené piliere EFI.

Obr. č. 1: Pilieri EFI

PRÁVNÝ PORIADOK	VELKOSŤ VLÁDNYCH ZÁSAHOV	REGULAČNÁ EFEKTÍVNOSŤ	OTVORENOSŤ TRHOV
<ul style="list-style-type: none"> •Vlastnícke práva •Účinnosť súdnictva 	<ul style="list-style-type: none"> •Daňové zaťaženie •Vládne výdavky 	<ul style="list-style-type: none"> •Sloboda podnikania •Sloboda práce 	<ul style="list-style-type: none"> •Sloboda obchodu •Investičná sloboda
•Vládna integrita	•Fiškálne zdravie	•Menová sloboda	•Finančná sloboda

Prameň: Vlastné spracovanie autora na základe údajov z Heritage Foundation (2020a).

Pilier PRÁVNÝ PORIADOK

- **Vlastnícke práva** hodnotia, do akej miery právny rámec krajiny umožňuje jednotlivcom získať, držať a užívať súkromné vlastníctvo zabezpečené jasnými zákonmi uplatňovanými vládou. Posudzovaná je aj pravdepodobnosť vyvlastnenia súkromného majetku štátom.

- **Účinnosť súdnictva** je nevyhnutná na ochranu práv všetkých občanov voči protiprávnym konaniam a berie do úvahy nezávislosť súdov, kvalitu súdneho konania a zvýhodnenia pri prijímaní súdnych rozhodnutí.

- **Vládna integrita** je potrebná na získanie dôvery verejnosti, pretože korupcia narušuje hospodársku slobodu a zvyšuje neistotu občanov. Zahŕňa sledovanie nepravidelných platieb a úplatkov, transparentnosť vládnej politiky, absenciu korupcie, vnímanie korupcie a transparentnosť vládnej a štátnej služby.

Pilier VELKOSŤ VLÁDNYCH ZÁSAHOV

- **Daňové zaťaženie** je odvodené od podfaktorov, a to od najvyššej hraničnej sadzby dane z príjmu jednotlivca, najvyššej hraničnej sadzby dane z príjmu právnických osôb a od celkového daňového zaťaženia v % HDP.

- **Vládne výdavky** zahŕňajú spotrebu štátu a všetky platby transferu súvisiace s rôznymi nárokovateľnými dávkami. Vysoké vládne výdavky

spôsobujú rozpočtové deficity a verejný dlh a sú jedným z najzávažnejších problémov ekonomickej dynamiky.

- **Fiškálne zdravie** závisí od priemerného deficitu ako % HDP za posledné 3 roky (80 % skóre) a dlhu ako % HDP (20 % skóre). Zhoršujúce sa fiškálne zdravie je spojené s makroekonomickou nestabilitou a hospodárskou neistotou.

Pilier REGULAČNÁ EFEKTÍVNOSŤ

- **Sloboda podnikania** sleduje mieru, do akej regulačné a infraštruktúrne prostredie obmedzuje efektívnu činnosť podnikov. Súvisí s jednoduchosťou začatia podnikania, s prevádzkou a ukončením podnikania.

- **Sloboda práce** zohľadňuje rôzne aspekty právneho a regulačného rámca trhu práce vrátane nariadení týkajúcich sa minimálnych miezd, zákonov obmedzujúcich prepúšťanie, požiadaviek na odstupné a merateľných regulačných obmedzení týkajúcich sa prijímania do zamestnania a odpracovaných hodín.

- **Menová sloboda** kombinuje mieru inflácie s hodnotením rôznych vládnych aktivít, ktoré deformujú ceny.

Pilier OTVORENOSŤ TRHOV

- **Sloboda obchodu** meria rozsah colných a netarifných prekážok, ktoré ovplyvňujú dovoz a vývoz tovaru a služieb.

- **Investičná sloboda** vyhodnocuje regulačné obmedzenia, ktoré sa vzťahujú na investície ako napríklad obmedzenie toku investičného kapitálu, obmedzený prístup k cudzej mene alebo prevodov, platieb a kapitálových transakcií.

- **Finančná sloboda** je ukazovateľom efektívnosti bankovníctva, ako aj miery nezávislosti od vládnej kontroly a zásahov do finančného sektora (The Heritage Foundation, 2020c).

Index Doing business, vypracovávaný Svetovou bankou od roku 2003, skúma predpisy, ktoré zlepšujú obchodnú činnosť. Sleduje regulácie podnikateľského prostredia a zákony, ktoré majú dosah na malé a stredné podniky v 190 svetových ekonomikách hodnotených na stupnici od 0 po 100, kde 100 zna-

mená hranicu najlepších osvedčených postupov. Skúma 12 oblastí obchodnej regulácie, a to začiatok podnikania, získanie stavebného povolenia, prístup k elektrickej energii, registráciu majetku, dostupnosť úverových zdrojov, ochranu minoritných investorov, platenie daní, cezhraničné obchodovanie, vymožiteľnosť zmlúv, riešenie platobnej neschopnosti, zamestnávajúce pracovníkov a verejné obstarávanie (World Bank Group, 2020).

Index globálnej konkurencieschopnosti, tvorený Svetovým ekonomickým fórom, hodnotí schopnosť krajín v dosahovaní udržateľného hospodárskeho rastu v strednodobom horizonte, a tým zabezpečuje vysokú úroveň prosperity pre svojich občanov. Globálne správy o konkurencieschopnosti vydáva už od roku 1979. Globalizácia a 4. priemyselná revolúcia vytvorili nové príležitosti vo svetovom hospodárstve. V tejto súvislosti Svetové ekonomické fórum predstavilo v roku 2018 nový globálny index konkurencieschopnosti GCI 4.0, ktorý aktuálne hodnotí 141 krajín. Informuje o výbere politik, pomáha pri formovaní komplexných hospodárskych stratégií s ohľadom na dlhodobý rast. Index analyzuje 12 pilierov, a to inštitúcie, infraštruktúru, zavádzanie IKT, makroekonomickú stabilitu, zdravie, zručnosti, produktový trh, pracovný trh, finančný systém, veľkosť trhu, obchodnú dynamiku a schopnosti. Každý pilier je hodnotený na stupnici od 0 po 100 a ukazuje, ako blízko je hospodárstvo k ideálnemu stavu alebo k hranici konkurencieschopnosti (World Economic Forum, 2019).

V príspevku sú využívané posledné dostupné výsledky hodnotení vybraných multikriteriálnych indikátorov. EFI 2020 berie do úvahy údaje do polovice júna 2019 (The Heritage Foundation, 2020b). Index Doing business 2020 (The World bank, 2020b) a GCI 4.0 (World Economic Forum, 2019) zahŕňajú údaje do mája 2019. Napriek tomu, že indexy nie sú uverejnené za rovnaký rok, ide o pozorovanie rovnakého časového obdobia. Táto odchýlka nastala z dôvodu odlišného času publikovania.

4 Porovnanie krajín EÚ27 a Veľkej Británie na základe vybraných multikriteriálnych indikátorov

V dnešnom neustále sa meniacom svete čelia spoločnosti aj ekonomiky novým výzvam, ktoré ich nútia byť flexibilnejšími a efektívnejšími. Pod vplyvom globalizácie sa konkurencia ekonomík na medzinárodných trhoch neustále zvyšuje. Národné ekonomiky sú tak nútené byť čo najkonkurencieschopnej-

šie. Podnikateľské prostredie sa vyvíja oveľa rýchlejšie a neustále prichádza k spoločenským, technologickým alebo iným zmenám. Spoločnosti a ekonomiky sú tak nútené na tieto zmeny rýchlo reagovať a v ideálnom prípade ich predvídať.

Existuje mnoho medzinárodne uznávaných ročných hodnotení ukazovateľov zameraných na hodnotenie rôznych oblastí hospodárstva. Ako možno vidieť v tabuľke 1, v rámci príspevku sme sa zamerali na multikriteriálne indikátory EFI, Doing business a GCI 4.0. Napriek tomu, že GCI 4.0 je z roku 2019, spolu s ostatnými multikriteriálnymi indikátormi porovnávajú rovnaké časové obdobie, a to do polovice roka 2019.

V hodnotovom rebríčku EFI za rok 2020 z krajín EÚ27 a Veľkej Británie sa najvyššie umiestnili Írsko s celkovým skóre 80,9 (vo svetovom rebríčku bolo na 6. mieste zo 180 pozorovaných krajín); Veľká Británia s celkovým skóre 79,3 (vo svetovom rebríčku bola na 7. mieste), Dánsko s celkovým skóre 78,3 (vo svetovom rebríčku bolo na 8. mieste), Estónsko a Holandsko. S najhorším skóre z krajín EÚ27 a Veľkej Británie sa umiestnili Grécko so skóre 59,9 (vo svetovom rebríčku bolo na 100. mieste), Chorvátsko so skóre 62,2 (vo svetovom rebríčku na 84. mieste), Taliansko so skóre 63,8 (vo svetovom rebríčku na 74. mieste), Francúzsko a Maďarsko.

V rebríčku Doing Business 2020 boli najlepšie hodnotené Dánsko so skóre 85,3 (vo svetovom rebríčku bolo na 4. mieste zo 190 hodnotených ekonomík), Veľká Británia so skóre 83,5 (vo svetovom rebríčku bolo na 8. mieste), Švédsko so skóre 82,0 (vo svetovom rebríčku bolo na 10. mieste), Litva a Estónsko. Spomedzi krajín EÚ 27 a Veľkej Británie sa najhoršie umiestnili Malta so skóre 66,1 (vo svetovom rebríčku bola na 88. mieste), Grécko so skóre 68,4 (vo svetovom rebríčku bolo na 79. mieste), Luxembursko so skóre 69,6 (vo svetovom rebríčku bolo na 72. mieste), Bulharsko a Taliansko.

V hodnotení konkurencieschopnosti GCI 4.0 sa v roku 2019 najlepšie umiestnili Holandsko so skóre 82,4 (vo svetovom rebríčku bolo na 4. mieste zo 141 pozorovaných krajín), Nemecko so skóre 81,8 (vo svetovom rebríčku bolo na 7. mieste), Švédsko so skóre 81,2 (vo svetovom rebríčku bolo na 8. mieste), Veľká Británia a Dánsko. Z krajín EÚ27 a Veľkej Británie sú najmenej konkurencieschopné Chorvátsko so skóre 61,9 (vo svetovom rebríčku bolo na 63. mieste), Grécko so skóre 62,6 (vo svetovom rebríčku bolo na 59. mieste), Rumunsko so skóre 64,4 (vo svetovom rebríčku bolo na 51. mieste), Bulharsko a Maďarsko.

Tab. č. 1: Porovnanie krajín EÚ27 a Veľkej Británie na základe vybraných multikriteriálnych indikátorov

	EFI 2020	Doing business 2020	GCI 4.0 2019		Zoradenie podľa priemerných hodnôt
Belgicko	68,9	75,0	76,4	<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">najvyššia priemerná hodnota</div> <div style="font-size: 2em; margin: 0 10px;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;">najnižšia priemerná hodnota</div> </div>	Dánsko 81,6
Bulharsko	70,2	72,0	64,9		Veľká Británia 81,3
Cyprus	70,1	73,4	66,4		Švédsko 79,3
Česko	74,8	76,3	70,9		Fínsko 78,7
Dánsko	78,3	85,3	81,2		Írsko 78,5
Estónsko	77,7	80,6	70,9		Holandsko 78,5
Fínsko	75,7	80,2	80,2		Nemecko 78,3
Francúzsko	66,0	76,8	78,8		Estónsko 76,4
Grécko	59,9	68,4	62,6		Rakúsko 76,2
Holandsko	77,0	76,1	82,4		Litva 75,6
Chorvátsko	62,2	73,6	61,9		Luxembursko 74,1
Írsko	80,9	79,6	75,1		Česko 74,0
Litva	76,7	81,6	68,4		Francúzsko 73,9
Lotyšsko	71,9	80,3	67,0		Belgicko 73,4
Luxembursko	75,8	69,6	77,0		Španielsko 73,4
Maďarsko	66,4	73,4	65,1		Lotyšsko 73,1
Malta	69,5	66,1	68,5		Slovinsko 71,5
Nemecko	73,5	79,7	81,8		Poľsko 71,5
Poľsko	69,1	76,4	68,9		Portugalsko 71,3
Portugalsko	67,0	76,5	70,4		Cyprus 70,0
Rakúsko	73,3	78,7	76,6		Slovensko 69,7
Rumunsko	69,7	73,3	64,4		Taliansko 69,4
Slovensko	66,8	75,6	66,8		Rumunsko 69,1
Slovinsko	67,8	76,5	70,2		Bulharsko 69,0
Španielsko	66,9	77,9	75,3		Maďarsko 68,3
Švédsko	74,9	82,0	81,2		Malta 68,0
Taliansko	63,8	72,9	71,5		Chorvátsko 65,9
Veľká Británia	79,3	83,5	81,2	Grécko 63,6	

Prameň: Vlastné spracovanie autora na základe údajov z Heritage Foundation (2020c).

Pri spriemerovaní získaných skóre zo sledovaných multikriteriálnych indikátorov dosiahli najvyššie skóre Dánsko: 81,6; Veľká Británia: 81,3;

Švédsko: 79,3; Fínsko a Írsko. Aj napriek tomu, že Veľkej Británii sa kráti prechodné obdobie, do decembra 2020 je stále súčasťou vnútorného trhu, akoby bola formálne členom. Podľa rebríčka spriemerovaných hodnôt možno povedať, že krajiny s vysokým skóre sú ťahúňmi nielen medzi ekonomikami Európskej únie, ale aj celosvetovo, keďže sa umiestnili na popredných miestach aj v celkovom porovnaní jednotlivých indexov. To znamená, že majú správne nastavené faktory ovplyvňujúce právny poriadok, vládne zásahy, regulačnú efektívnosť či otvorenosť trhov. Majú vytvorené priaznivé podmienky pre rozvoj podnikateľského prostredia a celkovo dosahujú vysokú hranicu konkurencieschopnosti oproti iným krajinám. Na konci rebríčka sú, naopak, krajiny, ktoré by mali zapracovať na zavádzaní správnych stratégií a stimulovaní ekonomického rastu, ako napríklad Grécko: 63,6; Chorvátsko: 65,9; Malta: 68,0; Maďarsko či Bulharsko.

4.1 Vývoj ekonomickej slobody EÚ27 a Veľkej Británie na základe EFI

Heritage Foundation sleduje vývoj ekonomickej slobody od roku 1995. Rozvoj globálnej ekonomickej slobody priniesol bezprecedentnú globálnu prosperitu. Svetová ekonomika sa za posledných 25 rokov rozrástla z približne 39,2 bil. USD na viac ako 80,0 bil. USD, čím sa miliardám ľudí zvýšila životná úroveň (The Heritage Foundation, 2020d). Krajiny, ktoré sa otvorili globálnemu trhu, si vďaka konkurencii zvýšili svoju produktivitu. Prostredníctvom správnej regulačnej činnosti, efektívnych zásahov vlády a fungovaniu právneho štátu prišlo v krajinách k prudkému rastu, k zvyšovaniu prosperity a celkovému sociálno-ekonomickému rozvoju.

Za posledných 25 rokov sa priemerné skóre ekonomickej slobody na celom svete zvýšilo o 3,2 bodu, pričom značný počet krajín sa pripojilo k prevažne slobodným. Priemerné globálne skóre za rok 2019 dosiahlo úroveň 60,8 bodu, čo je tretia najvyššia úroveň v 25-ročnej histórii indexu. Od roku 1995 prišlo k 5,6 % nárastu globálnej ekonomickej slobody. V Európe sa vďaka zavedeniu inštitúcií na podporu voľného trhu, zdravého právneho poriadku a slobode investícií nachádza viac ako polovica z 37 najľahších krajín so skóre viac ako 70 bodov. Krajiny však čelia problémom, ktoré sa týkajú politických prekážok, ktoré bránia hospodárskemu rozmachu, ako sú príliš ochranné pracovné predpisy, vysoké daňové zaťaženie, dotácie narúšajúce trh či pretrvávajúce problémy s verejnými financiami (The Heritage Foundation, 2020d).

V tabuľke 2 je zobrazený vývoj EFI krajín EÚ27 a Veľkej Británie od roku 1996 po rok 2020.

Tab. č. 2: Vývoj EFI krajín EÚ27 a Veľkej Británie v r. 1996 – 2020

	1996	2000	2004	2008	2012	2016	2020	Priemerná hodnota
Belgicko	66,0	63,5	68,7	71,7	69,0	68,4	68,9	68,0
Bulharsko	48,6	47,3	59,2	63,7	64,7	65,9	70,2	59,9
Cyprus	67,7	67,2	74,1	71,3	71,8	68,7	70,1	70,1
Česko	68,1	68,6	67,0	68,1	69,9	73,2	74,8	70,0
Dánsko	67,3	68,3	72,4	79,2	76,2	75,3	78,3	73,9
Estónsko	65,4	69,9	77,4	77,9	73,2	77,2	77,7	74,1
Fínsko	63,7	64,3	73,4	74,6	72,3	72,6	75,7	70,9
Francúzsko	63,7	57,4	60,9	64,7	63,2	62,3	66,0	62,6
Grécko	60,5	61,0	59,1	60,6	55,4	53,2	59,9	58,5
Holandsko	69,7	70,4	74,5	77,4	73,3	74,6	77,0	73,8
Chorvátsko	48,0	53,6	53,1	54,1	60,9	59,1	62,2	55,9
Írsko	68,5	76,1	80,3	82,5	76,9	77,3	80,9	77,5
Litva	49,7	61,9	72,4	70,9	71,5	75,2	76,7	68,3
Lotyšsko	55,0	63,4	67,4	68,3	65,2	70,4	71,9	65,9
Luxembursko	72,5	76,4	78,9	74,7	74,5	73,9	75,8	75,2
Maďarsko	56,8	64,4	62,7	67,6	67,1	66,0	66,4	64,4
Malta	55,8	58,3	63,3	66,0	67,0	66,7	69,5	63,8
Nemecko	69,1	65,7	69,5	70,6	71,0	74,4	73,5	70,5
Poľsko	57,8	60,0	58,7	60,3	64,2	69,3	69,1	62,8
Portugalsko	64,5	65,5	64,9	63,9	63,0	65,1	67,0	64,8
Rakúsko	68,9	68,4	67,6	71,4	70,3	71,7	73,3	70,2
Rumunsko	46,2	52,1	50,0	61,7	64,4	65,6	69,7	58,5
Slovensko	57,6	53,8	64,6	70,0	67,0	66,6	66,8	63,8
Slovinsko	50,4	58,3	59,2	60,2	62,9	60,6	67,8	59,9
Španielsko	59,6	65,9	68,9	69,1	69,1	68,5	66,9	66,9
Švedsko	61,8	65,1	70,1	70,8	71,7	72,0	74,9	69,5
Taliano	60,8	61,9	64,2	62,6	58,8	61,2	63,8	61,9
Veľká Británie	76,4	77,3	77,7	79,4	74,1	76,4	79,3	77,2

NESLOBODNÁ	PREVAŽNE NESLOBODNÁ	MIERNE SLOBODNÁ	PREVAŽNE SLOBODNÁ	SLOBODNÁ
0 - 49,9	50 - 59,9	60 - 69,9	70 - 79,9	80 - 100
S K Ó R E I N D E X U E K O N O M I C K E J S L O B O D N Y				

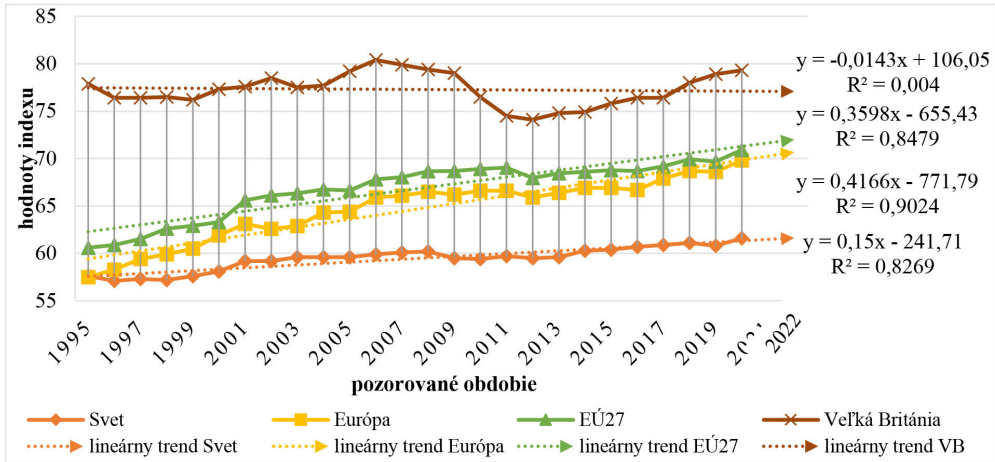
Prameň: Vlastné spracovanie autora na základe údajov z Heritage Foundation (2020c).

Už v roku 1996 krajiny ako Veľká Británia, Luxembursko, Holandsko, Nemecko či Írsko dosahovali vysoké skóre ekonomickej slobody. Naopak, krajiny ako Rumunsko, Chorvátsko, Bulharsko, Litva alebo Lotyšsko sa zaradovali medzi prevažne neslobodné krajiny s nízkym skóre. Výsledky hodnotenia za rok 2020 ukazujú nárast ekonomickej slobody vo všetkých krajinách EÚ27 a Veľkej Británie okrem Grécka, ktorému sa ako jedinej krajine znížilo skóre ekonomickej slobody zo 60,5 v roku 1996 na 59,9 v roku 2020 a ktoré je zaradené medzi prevažne neslobodné krajiny. Prepad Grécka nastal v roku 2012 v dôsledku finančnej krízy. Na zlepšenie ich postavenia v rebríčku je nevyhnuté rozšírenie ekonomickej slobody, a to zlepšením finančnej slobody a investičného prostredia.

Pri spriemerovaní hodnôt možno vidieť, že viaceré krajiny v rámci bloku dosahujú v sledovanom období vysoké skóre ekonomickej slobody. Patria sem Írsko (77,5), Veľká Británia (77,2), Luxembursko (75,2), Estónsko (74,1), Dánsko (73,9). Najhoršie priemerné hodnoty dosahovali Chorvátsko (55,9), Grécko a Rumunsko (58,5), Slovinsko a Bulharsko (59,9). Najväčší nárast ekonomickej slobody od roku 1996 dosiahli Litva až o 27 bodov, Rumunsko o 23,5 bodov, Bulharsko o 21,6 bodov, Slovinsko a Lotyšsko. Grécko ako jediná krajina zaznamenala pokles o 0,6 bodu. Najnižší nárast skóre ekonomickej slobody zaznamenali Francúzsko o 2,3 bodov, Cyprus o 2,4 bodov, Portugalsko o 2,5 bodov, Veľká Británia a Belgicko.

Na určenie pozície krajín EÚ27 a Veľkej Británie v EFI v časovom období od roku 1995 bol vytvorený v programe MS Excel graf 1, v ktorom sme porovnali vývoj dosahovaných hodnôt úrovne ekonomickej slobody vo svete, Európe, EÚ27 a vo Veľkej Británii.

Veľká Británia má v rámci vývoja ekonomickej slobody ďaleko najvyššie skóre oproti ostatným pozorovaniam. Počas posledných 25 rokov sa interval britského skóre EFI pohyboval medzi 74 – 80 bodmi, čo predstavuje prevažne slobodnú ekonomiku. Priemer krajín EÚ27 dosť zaostáva za britským skóre. V roku 1995 presiahol EFI krajín EÚ27 úroveň 60 bodov, v súčasnosti je na úrovni cez 70,9 bodov, čo predstavuje prevažne slobodnú ekonomiku. O niečo horšie je na tom priemer Európy, kde sa úroveň ekonomickej slobody vyvinula z približne 57 bodov v roku 1995 (prevažne neslobodná ekonomika) na úroveň takmer 69,8 bodu (mierne slobodná ekonomika). Ekonomická sloboda sveta (všetky sledované ekonomiky v EFI) sa od roku 1995 zmenila z prevažne neslobodnej so skóre 57,6 bodu na mierne slobodnú a prekročila v roku 2020 skóre 60 bodov.

Graf č. 1: Vývoj dosahovaných hodnôt EFI v r. 1995 – 2022

Prameň: Vlastné spracovanie autora na základe údajov z Heritage Foundation (2020c).

Koeficient determinácie pre pozorovanie premennej Svet bol na úrovni 0,8269. Z tohto výsledku možno odvodiť, že až 82,69 % údajov je vysvetlených týmto lineárnym modelom. Pri pozorovaní premennej Európa je vysvetlených až 90,24 % dát, pri EÚ 27 je vysvetlených 84,79 % dát. V prípade pozorovania Veľkej Británie vieme vysvetliť len 4 % skúmaných údajov. Tento fakt pripisujeme extrémnym pozorovaniam v rokoch 2003, 2009 a 2012. V roku 2003 prišlo vo Veľkej Británii k prehĺbeniu rozpočtového deficitu na 3,2 % HDP (v roku 2002 bol deficit verejných financií na 1,6 % HDP), a to z dôvodu vysokých primárnych výdavkov a výpadkov príjmov v dôsledku zmien v štruktúre HDP. Zvýšenie rozpočtového deficitu sa premietlo do zvýšenia zadlženia vládneho sektora, ktoré v roku 2003 dosiahlo 39,8 % (Národná banka Slovenska, 2003). Tempo rastu Veľkej Británie bolo ovplyvnené v roku 2003 aj obavami z nepriaznivého vývoja vojny v Iraku. Britská ekonomika bola v rokoch 2008 – 2009 zasiahnutá krízou, ktorá spôsobila recesiu, keď 5 kvartálov po sebe klesal jej výkon. Za rok 2009 bol zaznamenaný najväčší pokles od 2. svetovej vojny, až o - 5,2 %. Miliardová podpora bankového sektora a výpadky v príjmoch mali za následok prudkú expanziu deficitu, ktorý dosiahol v roku 2009 až 11,3 % HDP, čo predstavuje rekord v povojnovej histórii (Ministerstvo zahraničných vecí SR, 2015). V poslednom kvartáli roku 2012 zaznamenala britská ekonomika v medziročnom porovnaní stagnáciu. Disponibilný príjem domácností klesol medzikvartálne o 1,7 %, čo predstavuje najvýraznejší medzikvartálny pokles disponibilných príjmov od roku 1987,

pod čo sa podpísal pokles miezd a rast cien (BBC News, 2013). V roku 2016 sa po britskom referende v celej Únii, ale aj v globálnom meradle zvýšila neistota, v dôsledku čoho prišlo k spomaleniu rastu britskej ekonomiky.

Na základe historických údajov sme vytvorili odhad jednoduchého lineárneho trendu. Pre pozorovania výsledkov ekonomickej slobody pre Svet, Európu a EÚ27 predpokladá lineárny model rastúci trend na najbližšie 2 roky. Pre Veľkú Britániu predpokladá model stagnáciu vývoja ekonomickej slobody. Tento predpoklad je však limitovaný podmienkou *ceteris paribus*. Rok 2020 priniesol do svetovej ekonomiky turbulentné zmeny, ktorých vývoj model nevie predikovať. K 31. januáru 2020 nastal brexit, odkedy plynie prechodné obdobie do decembra tohto roku na vytvorenie obchodnej dohody medzi Európskou úniou a Veľkou Britániou. Pandémia koronavírusu sa rozšírila alarmujúcou rýchlosťou, infikovala milióny ľudí a ochromila všetky oblasti hospodárstva. Podľa Svetovej banky globálna ekonomika zažije najväčší hospodársky šok za posledné desaťročia. Na základe prognózy sa predpokladá pokles globálneho HDP v roku 2020 o 5,2 %. Očakáva sa, že v dlhodobom horizonte pandémiou spôsobená hlboká recesia zanechá obrovské stopy v dôsledku nižších investícií, straty práce a vzdelania a fragmentácie svetových obchodných a dodávateľských väzieb (The World Bank, 2020a).

4.2 Ekonomická sloboda Veľkej Británie v kontexte súčasnej situácie a vývoja vzťahov s EÚ27

Ako možno vidieť z grafu 1, ekonomická sloboda Veľkej Británie sa za poslednú dekádu zvýšila na prevažne slobodnú so skóre 79,3 bodu. Celkové skóre sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšilo o 0,4 bodu v dôsledku zlepšenia integrity vlády a fiškálneho zdravia. Veľká Británia je spomedzi 45 krajín Európy na 3. mieste v úspešnom dosahovaní ekonomickej slobody. Z pohľadu integračného bloku EÚ28 sa nachádza na 2. mieste hneď po Írsku. Za posledných 5 rokov dosahovala britská ekonomika stabilný rast HDP, v roku 2018 sa tento rast spomalil na úroveň 1,4 %, čo súviselo s neistotou spôsobenou brexitom. Dôvodom sú viaceré faktory, najmä pokles podnikateľských investícií a pokles zahraničného dopytu za pretrvávajúcej vyššej inflácie, ktorá brzdila výdavky domácností. Hlavnými hnacími silami rastu britského HDP sú najmä bankové, poisťovacie a obchodné služby.

EFI meria ekonomickú slobodu prostredníctvom 4 pilierov, ktoré sú rozdelené na 12 faktorov. V rámci pilierov *právny poriadok* a *otvorenosť trhov* dosahuje Veľká Británia pri všetkých faktoroch skóre cez 80 bodov, čo predstavuje slobodnú ekonomiku. V pilieri *regulačná efektívnosť* dosahuje pri faktore sloboda podnikania a menová sloboda taktiež skóre cez 80 bodov. Pri faktore sloboda práce je však skóre o niečo nižšie, a to 73,1 bodu, čo predstavuje prevažne slobodnú ekonomiku. V pilieri *veľkosť vládnych zásahov* dosahuje Veľká Británia najnižšie skóre. Pri faktore fiškálne zdravie dosahuje 78,1 bodu, čo predstavuje prevažne slobodnú ekonomiku, a pri faktore daňové zaťaženie má skóre 64,7 bodu, čo predstavuje mierne slobodnú ekonomiku. Pri faktore vládne výdavky dosahuje Veľká Británia skóre len 49,5 bodu, čo predstavuje neslobodnú ekonomiku. Je to spôsobené tým, že za posledné 3 roky dosiahli ich vládne výdavky 41 % HDP krajiny a rozpočtové deficity v priemere 2,1 % HDP. Verejný dlh zodpovedá 86,9 % HDP (The Heritage Foundation, 2020c).

Napriek tomu, že má Veľká Británia jedno z najúčinnejších podnikateľských a investičných prostredí na svete, ich budúcnosť ekonomickej slobody, ako aj vyhliadky hospodárskeho rastu závisia od vyriešenia otázky brexitu. Britská ekonomika čelí spomaleniu ekonomického rastu, politickej nestabilite a čoraz väčším zásahom vlády do ekonomiky. Najväčší dosah brexitu možno predpokladať pri pilieri *otvorenosť trhov*. Neistota spojená s brexitom vyvolala zníženie bodového hodnotenia pri faktore investičná sloboda, až 10 bodov. Finančný sektor zostáva však aj naďalej konkurencieschopným na úrovni súčasných 80 bodov.

S čím však britská ekonomika nerátala, je pandémie koronavírusu, ktorá poškodila všetky oblasti britského hospodárstva a pozastavila rokovania o obchodnej dohode s Európskou úniou. Už v decembri 2019 sa predsedníčka Európskej komisie Von der Leyenová vyjadrila, že vyrokovanie budúcich obchodných vzťahov Európskej únie s Britániou do konca roka 2020 bude veľkou výzvou. V polovici marca koronavírus narušil pobrexitové rokovania, ktoré pre pandémiu museli zrušiť. Čas na dohodnutie budúcich obchodných vzťahov bol už beztak veľmi krátky. Napriek pretrvávajúcej pandémie obnovili pobrexitové rokovania na konci apríla 2020. Pre nezhody v sporných bodoch (najmä rybolov) nepokročili výrazne v rokovaniach o budúcej obchodnej dohode. Do 30. 6. 2020 mohla Veľká Británia požiadať o predĺženie prechodného obdobia, čo však vláda Johnsona odmietla (The Guardian, 2020). V prípade, ak sa obe strany nedohodnú do konca roka 2020, príde k tvrdému brexitu. Raja, ekonóm Deutsche Bank, odhadol, že brexit bez doho-

dy by spomalil tempo rastu britskej ekonomiky v budúcom roku o polovicu, na 1,5 %. Britská výskumná skupina UK in a Changing Europe predpokladá, že obchodné bariéry a zníženie produktivity v dôsledku tvrdého brexitu by v najbližších 10 rokoch znížili HDP o 8 % (Insurance Journal, 2020).

Európska únia je aj naďalej otvorená možnosti predĺženia prechodného obdobia, počas ktorého sa má s Veľkou Britániou dohodnúť na podobe budúcich vzťahov. Najbližšie pracovné zasadnutie spoločného výboru bude začiatkom septembra 2020. Dovtedy však budú pokračovať v práci špecializované výbory zaoberajúce sa konkrétnymi podrobnosťami dohody o brexite, pričom najcitlivejšie je vnímaný špeciálny výbor zaoberajúci sa protokolom o hraniciach medzi Írskom a Severným Írskom (Sky News, 2020).

Obmedzenia proti šíreniu pandémie, ktoré zaviedla Veľká Británia v marci 2020, sa odzrkadlili na 5,8 % poklese ekonomiky. Aprílový pokles o 20,4 % bol najväčším v histórii Veľkej Británie a takmer desaťkrát väčší ako najprudší pokles v období pred pandemiou. Považuje sa za najvýraznejší od začatia evidovania príslušných údajov od roku 1997. Rozsah poklesu prekonal aj odhady analytikov, ktorí počítali v priemere s poklesom 18,4 %. Kľúčový sektor služieb zaznamenal rekordný pokles, ktorý dosiahol v apríli medzimesačne 19 %, zatiaľ čo v marci predstavoval 6,2 %. V rekordnom rozsahu klesla aj priemyselná produkcia v apríli o 20,3 %, pričom najviac sa pod celkový vývoj podpísala produkcia vo výrobnom sektore. V rámci tohto sektora klesla produkcia o rekordných 24,3 %. Ani v tomto prípade ekonómovia s takým rozsahom poklesu nepočítali. Očakávali, že po marcovom medzimesačnom poklese o 4,2 % klesne priemyselná výroba v apríli o 15 %. Pri výrobnom sektore očakávali pokles produkcie o 15,8 %, pričom vychádzali z marcového poklesu o 4,6 % (Office for National Statistics, 2020).

5 Záver

Využívanie multikriteriálnych indikátorov poskytuje rozsiahle a komplexné hodnotenie jednotlivých krajín z hľadiska ich pozície vo vzťahu k ostatným krajinám. Na porovnanie celkovej dosiahnutej úrovne úspešnosti krajín EÚ27 a Veľkej Británie boli použité EFI, Doing Business a GCI 4.0. Na základe spriemerovaných hodnôt bolo preukázané, že najvyššie hodnoty dosiahli Dánsko, Veľká Británia a Švédsko a naopak, najhoršie Grécko, Chorvátsko a Malta.

Ekonomická sloboda zohráva kľúčovú úlohu v ekonomickom a sociálnom raste a rozvoji krajín. Krajiny s vyššou úrovňou ekonomickej slobody dosahujú aj oveľa vyššiu výkonnosť než krajiny s nízkou úrovňou ekonomickej slobody. Pri pozorovaní vývoja ekonomickej slobody krajín EÚ27 a Veľkej Británie od roku 1996 sme zistili, že pri všetkých krajinách bol zaznamenaný nárast skóre ekonomickej slobody okrem Grécka. V sledovanom období najvyššie priemerné hodnoty dosiahli Írsko, Veľká Británia a Luxembursko a naopak, najnižšie skóre dosiahli Chorvátsko, Grécko a Rumunsko. V období 1996 – 2020 najväčší nárast skóre zaznamenali Litva, Rumunsko a Bulharsko. Francúzsko, Cyprus, Portugalsko zaznamenali najnižší nárast skóre ekonomickej slobody.

V kontexte súčasnej situácie okolo brexitu a dohody o budúcich vzťahoch Európskej únie s Veľkou Britániou sme sa zamerali aj na pozíciu Veľkej Británie v rámci EFI. Pri porovnaní sme dávali dosiahnuté skóre Veľkej Británie do pomeru s priemerom dosahovaných hodnôt ekonomickej slobody pre EÚ27, Európu a svet. Veľká Británia dosahovala spomedzi sledovaných najvyššie skóre, čo ju zaradilo do skupiny prevažne slobodných ekonomík. Priemer krajín EÚ27 na základe bodového hodnotenia zaraďuje ekonomiky do skupiny prevažne slobodných. Európa sa na základe priemernej hodnoty zaradila do skupiny mierne slobodných ekonomík. Úroveň ekonomickej slobody sveta na základe priemerného dosiahnutého skóre spadá do skupiny mierne slobodných ekonomík.

Rok 2020 spôsobil obrovské zmeny v globálnej ekonomike, ktorých vplyv je zatiaľ v prevažnej rovine predikcií. Očakáva sa, že pandémie koronavírusu dostane svetové hospodárstvo do hlbokkej recesie, ktorá poznačí všetky ekonomiky vo svete. Veľká Británia má na vyrokovanie obchodnej dohody s Európskou úniou čas už len do konca roka 2020, inak príde k tvrdému brexitu. Na rozdiel od Veľkej Británie je Európska únia stále priklonená k predĺženiu prechodného obdobia. Británia to však odmieta aj napriek obrovskému prepadu, ktorý zaznamenala ich ekonomika v apríli 2020 o 20,4 %, čo predstavuje najväčší prepad v histórii Veľkej Británie.

Hlavným prínosom článku je prehľadnenie hodnotení krajín EÚ27 a Veľkej Británie na základe multikriteriálnych indikátorov EFI, Doing business a GCI 4.0, ako aj zhodnotenie vývoja krajín EÚ27 a Veľkej Británie na základe historických údajov EFI s predikciou do roku 2022. Lineárne trendové spojnice predpokladajú na najbližšie 2 roky rast ekonomickej slobody pre svet, Európu

a EÚ27 a pre Veľkú Britániu stagnáciu. Tento predpoklad je však limitovaný podmienkou *ceteris paribus* a extrémnymi hodnotami počas pozorovaní, čo nemožno aplikovať na súčasné dianie vo svetovom hospodárstve, ktoré zaznamená obrovský pokles vo všetkých jeho sférach.

Pod'akovanie

Tento príspevok je súčasťou výskumného projektu MŠVVaŠ SR VEGA č. 1/0777/20: Čínska hodvábna cesta (Belt and Road Initiative) – príležitosť alebo riziko pre konkurencieschopnosť exportu EÚ a SR?

Príspevok je súčasťou interného grantu PMVP č. I-21-110-00 Ekonomickej univerzity v Bratislave pre mladých učiteľov, vedeckých pracovníkov a doktorandov s názvom „Vplyv geopolitických zmien na zahraničnoobchodné vzťahy EÚ s vybranými krajinami v 21. storočí“.

LITERATÚRA

- [1] BALÁŽ, P. et al. 2019. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint.
- [2] BARRO, R. J. 1991. Economic growth in a cross section of countries. *Quarterly Journal of Economics*. 1991,106(2), 407 – 443.
- [3] BBC NEWS. 2013. *UK double-dip recession revised away*. [online]. [cit. 08. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/business-23079082>
- [4] BJØRNSKOV, C. 2016. Economic freedom and economic crises. *European Journal of Political Economy*. 2016, 45, 11 – 23.
- [5] BRKIĆ, I. – GRADOJEVIĆ, N. – IGNJATIJEVIĆ, S. 2020. The impact of economic freedom on Economic Growth? New european dynamic panel evidence. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020, 13.
- [6] BUJANČA, G. V. – ULMAN, S. R. 2015. The impact of the Economic freedom on national competitiveness in the main economic power centres in the world. *Procedia Economics and Finance*. 2015, 20, 94 – 103.
- [7] DE HAAN, J. – STURM, J. E. 2000. On the relationship between freedom and economic growth. *European Journal of Political Economy*. 2000, 16(2), 215 – 241.
- [8] GEZER, A. 2020. The impact of economic freedom on human development in european transition economies. *Economic computation and Economic Cybernetics Studies and Research*. 2020, 3, 161 – 178.

- [9] GWARTNEY, J. – LAWSON, R. 2003. The concept and measurement of economic freedom. In: *European Journal of Political Economy*. 2003, 19, 405 – 430.
- [10] HALL, J. C. – LACOMBE, D. J. – SHAUGHNESSY, T. M. 2018. Economic freedom and income levels across U. S. States: A partial panel data analysis. *Contemporary Economic Policy*. 2018, 37(1), 40-49.
- [11] HALL, J. C. – LAWSON, R. A. – WOGSLAND, R. 2011. The European union and economic freedom. *Global Economy Journal*. 2011, 11(3).
- [12] HERCIU, M. – OGREAN, C. 2011. Interrelations between economic freedom, knowledge economy and global competitiveness – Comparative analysis Romania and EU average. *Studies in Business and Economics*. 2011, 6(2), 46 – 59.
- [13] INSURANCE JOURNAL. 2020. *No-deal Brexit could hobble UK's recovery from coronavirus pandemic*. [online]. [cit. 10. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.insurancejournal.com/news/international/2020/06/03/570858.htm>
- [14] KACPRZYK, A. 2015. Economic freedom-growth nexus in European Union countries. *Applied Economics Letters*. 2015, 23(7), 494 – 497.
- [15] KISELÁKOVÁ, D. et al. 2019. The evaluation of competitive position of EU-28 economies with using global multi-criteria indices. *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*. 2019, 14(3), 441 – 462.
- [16] KITTOVÁ, Z. – STEINHAUSER, D. 2017. Inštitucionálne a makroekonomické prostredie firiem. *Politická ekonomie: teorie, modelování, aplikace*. 2017, 65(2), 234 – 248.
- [17] LAWSON, R. A. – MURPHY, R. – POWELL, B. 2020. The determinants of economic freedom: A survey. *Contemporary Economic Policy*. 2020.
- [18] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ SR. 2015. *Ekonomická informácia o teritóriu*. [online]. [cit. 08. 06. 2020]. Dostupné na internete: https://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/Spojen%C3%A9-kr%C3%A1%C4%BEovstvo-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf
- [19] NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. 2003. *Výročná správa 2003*. [online]. [cit. 8. 6. 2020]. Dostupné na internete: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/VSNBS03.pdf
- [20] OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. 2020. *GDP monthly estimate, UK: April 2020*. [online]. [cit. 13. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/bulletins/gdpmonthlyestimateuk/april2020>
- [21] SKY NEWS. 2020. *Brexit: UK's formally confirms to EU that it won't extend transition period*. [online]. [cit. 13. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://news.sky.com/story/brexit-uk-formally-confirms-to-eu-that-it-wont-extend-transition-period-12005296>
- [22] SMITH, A. 1776.: *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Praha: Liberální institut, 2016.

- [23] THE GUARDIAN. 2020. *Brexit talks "risk stalemate" if no progress on key issues*. [online]. [cit. 10. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.theguardian.com/politics/2020/may/26/brexit-talks-risk-stalemate-if-no-progress-on-key-issues>
- [24] THE HERITAGE FOUNDATION. 2020a. *About The Index*. [online]. [cit. 05. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.heritage.org/index/about>
- [25] THE HERITAGE FOUNDATION. 2020b. *Highlights of the 2020 Index of economic freedom*. [online]. [cit. 7. 6. 2020]. Dostupné na internete: https://www.heritage.org/index/pdf/2020/book/2020_IndexofEconomicFreedom_Highlights.pdf
- [26] THE HERITAGE FOUNDATION. 2020c. *Index of economic freedom*. [online]. [cit. 05. 06. 2020]. Dostupné na internete: https://www.heritage.org/index/pdf/2020/book/index_2020.pdf
- [27] THE HERITAGE FOUNDATION. 2020d. *The rise of global economic freedom*. [online]. [cit. 07. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.heritage.org/index/book/chapter-1?version=485>
- [28] THE WORLD BANK. 2020a. *Highlights: Main findings for Doing Business 2020*. [online]. [cit. 06. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.doingbusiness.org/>
- [29] THE WORLD BANK. 2020. *The global economic outlook during the COVID-19 Pandemic: A changed world*. [online]. [cit. 09. 06. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2020/06/08/the-global-economic-outlook-during-the-covid-19-pandemic-a-changed-world>
- [30] VANSAY, X. – SPINDLER, Z. A. 1994. Freedom and growth: Do constitutions matter? *Public Choice*. 1994, 78, 359 – 372.
- [31] WORLD ECONOMIC FORUM. 2019 *The global competitiveness report 2019*. [online]. [cit. 05. 06. 2020]. Dostupné na internete: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
- [32] WORLD BANK GROUP. 2020. *Doing business 2020*. [online]. [cit. 05. 06. 2020]. Dostupné na internete: <http://documents.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf>